

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
1	E-LESSONS POLISH, AQA, Akademia Języka Ojczystego, Language Trainers.	145	1.1.7 Media i kultura popularna	Baśnie jako ważny element edukacji kulturowej i legendy.	Wprowadzenie legend i baśni, jako opowieści o miejscach i ludziach	nie		Baśnie i legendy uwzględniane są w części pracy z tekstami kultury
2	E-LESSONS POLISH, AQA, Akademia Języka Ojczystego, Language Trainers.	146	1.2.2 Postacie historyczne i współczesne	Połacy i ich odkrycia.	Enigma, szczepionki, grupa krwi.	nie		Dotyczy części przedmiotowej
3	E-LESSONS POLISH, AQA, Akademia Języka Ojczystego, Language Trainers.	146	1.3.4 Architektura i sztuki plastyczne –	Lublin – Zamek i freski bizantyjskie w Kaplicy Świętej Trójcy.	Unikatowe malowidła z XV wieku, ufundowane przez Władysława Jagiełłę i obrazujące jego życie, wizerunki świętych i aniołów.	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści, elementy tego typu uwzględniane na poziomie ogólnym w części przedmiotowej
4	E-LESSONS POLISH, AQA, Akademia Języka Ojczystego, Language Trainers.	147	2.1.4 Jedzenie i napoje	Kuchnie regionalne.	Podlasie, Śląsk, Kaszuby, Małopolska – wykazanie ewidentnych różnic w kuchni regionów w opozycji do stereotypizacji. Polska kuchnia nie jest jednolita. Kwaśnica i słodka zupa mieszkających na północy Polski.	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści, elementy tego typu uwzględniane na poziomie ogólnym w części przedmiotowej
5	E-LESSONS POLISH, AQA, Akademia Języka Ojczystego, Language Trainers.	159	Zintegrowane kształcenie językowe i historyczno-kulturowe w szkołach polonijnych	Uwzględnie opracowania tekstów literackich i historycznych dla uczniów na poziomie zaawansowanym. Udostępnienie tekstów z zakresu kanonu literatury poszerzających wiedzę historyczną i literacką, słownictwo, ułatwiających zdawanie egzaminów certyfikowanych na zaawansowanym poziomie.	Opracowanie źródeł tekstowych – poziom B2 i C1.	nie		Ramy odnoszą się tylko do poziomów A1-B2
6	Polsko-Niderlandzkie Stowarzyszenie Kulturalne	s. 113 -tabela	Umiejętność korzystania z różnych źródeł wiedzy, także cyfrowych.	Wyrzuciłabym „cyfrowych”- w dzisiejszym świecie są to równorzędne źródła i nie ma sensu o nich pisać osobno	Umiejętność korzystania z różnych źródeł wiedzy	nie		Celem ram jest także promocja tradycyjnych źródeł informacji
7	Polsko-Niderlandzkie Stowarzyszenie Kulturalne	s. 118-135	Tabele osiągnięć dla różnych poziomów- są niekonsekwentne i dlatego niejasne	nd.	Powinny być zbudowane z tych samych składowych	tak	Układ tabel został merytorycznie zespolony	nd.
8	Polsko-Niderlandzkie Stowarzyszenie Kulturalne	s. 169 i dalej	nd.	Brak tu pozycji dla dyslektyków lub osób uczących się	Potrzebna jest lista książek, które są pisane łatwiejszym językiem i mają słowniczki tj. w niektórych wydaniach dla dyslektyków	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględnienie	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
9	Polsko-Niderlandzkie Stowarzyszenie Kulturalne	całość dokumentu	nd.	nd.	Szanowni Państwo Z dużym zainteresowaniem zapoznałam się z Ramami Programowymi dla szkół polonijnych. To opracowanie niewątpliwie potrzebne i ważne, jednak w mojej ocenie ma ono charakter zbyt teoretyczny. Użyty język – mimo zamieszczonych definicji i wyjaśnień – pozostaje trudny do zrozumienia dla osób, które nie zajmują się metodyką na co dzień. Z perspektywy nauczyciela-praktyka szczególnie cenne są rozwiązania, które można bezpośrednio wykorzystać w pracy dydaktycznej. Taką funkcję pełniły Ramy Programowe przygotowane przez ORPEG dla szkół polonijnych w 2011 roku, choć i one wymagały jeszcze dopracowania. (..) Nie potrafię jednoznacznie wskazać, co należałoby poprawić w Państwa opracowaniu – doceniam fakt, że w jednym miejscu zebrano wiedzę na temat nauczania języka polskiego. Jednak sugestia, że „nauczyciel sam wybierze, co zastosować” nie jest dla nas nowa – w praktyce robimy to od zawsze. [uwaga skrócona]	tak	Uproszczono język i terminologię	nd.
10	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osstoją Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 2	nd.	Realistyczne uwzględnienie warunków szkół polonijnych. Dokument zakłada tempo i zakres materiału zbliżony do polskiej szkoły systemowej, co nie jest możliwe do realizacji w warunkach ograniczonego czasu (1–2 spotkania tygodniowo lub rzadziej). Nie uwzględniono faktu, że nauczyciele często pracują społecznie i dysponują ograniczonymi zasobami dydaktycznymi	Urealnienie wymagań edukacyjnych do warunków szkół polonijnych, w tym mniejszej liczby godzin i różnorodności grup	tak	dokument uwzględnia realne warunki edukacji polonijnej	nd.
11	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osstoją Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 2	nd.	Współpraca z rodzicami i środowiskiem domowym Ramy w niewystarczającym stopniu podkreślają rolę rodziny w utrwalaniu języka polskiego. Brakuje propozycji działań wspierających rodziców, np. listy lektur, gier i zabaw językowych do wykorzystania w domu.	Dodanie komponentu dotyczącego współpracy z rodzicami i środowiskiem rodzinnym.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
12	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osstoją Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 4	nd.	Wytczne metodyczne - Brak szczegółowych wskazówek dotyczących metod pracy z uczniami w różnym wieku i o zróżnicowanych kompetencjach językowych. -Brak przykładów narzędzi dydaktycznych oraz scenariuszy lekcji.	Niedostateczne odniesienie do specyfiki pracy z dziećmi dwujęzycznymi i wielojęzycznymi. Stworzenie bazy danych z przykładowymi scenariuszami. Opracowanie aneksów metodycznych zawierających wskazówki dla nauczycieli, przykłady zajęć i narzędzia dydaktyczne.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
13	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osstoją Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 4	nd.	Zróżnicowanie poziomów językowych -Ramy nie dostosowują w wystarczającym stopniu treści i celów nauczania do poziomu znajomości języka (od początkujących do biegłych użytkowników). Często bardzo duża różnica poziomów w jednej grupie uczniów.	Wprowadzenie zróżnicowania poziomów językowych	tak	poprawiono i uzupełniono tabele z treściami programowymi	nd.
14	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osstoją Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 4	nd.	Nowoczesne technologie i e-learning - Wprowadzenie odniesienia do nauczania zdalnego i hybrydowego. - Zaproponowanie rekomendacji narzędzi cyfrowych wspierających edukację językową i kulturową.	Uwzględnienie e-learningu, aplikacji i nowoczesnych narzędzi wspierających naukę.	tak	uzupełniono, także w przewodniku (3. część ram)	nd.

Lp.	Instytucja	cześć/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
15	Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Osłoj Polska Szkoła w Oss, Holandia	Rozdział 4	nd.	Edukacja kulturowa i historyczna - Zbyt ogólne ujęcie treści kulturowych i historycznych. - Wprowadzenie szczegółowego katalogu zagadnień, które powinny być realizowane na poszczególnych etapach edukacyjnych. - Rozszerzenie treści kulturowych i historycznych oraz stworzenie modułów poświęconych tradycji polonijnej. - Niewystarczające uwzględnienie tradycji polonijnych i roli wspólnot lokalnych.	Rozszerzenie treści kulturowych i historycznych oraz stworzenie modułów poświęconych tradycji polonijnej.	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści
16	Polska Szkoła Schiedam	Wstęp; s. 4–6	„Niniejszy dokument to pierwsza próba stworzenia uniwersalnego narzędzia dydaktycznego...”	Język we wstępie jest bardzo akademicki. Jako nauczyciel w szkole sobotniej często nie mam czasu na czytanie rozbudowanych analiz. Potrzebuję krótkiego streszczenia, które w prosty sposób powie mi, jak z tego korzystać w praktyce.	Na końcu wstępu dodać 1–2 strony podsumowania pt. „Co te ramy oznaczają dla mnie jako nauczyciela w polonijnej szkole”.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
17	Polska Szkoła Schiedam	Konteksty nauczania; s. 7–23	Opis typów polszczyzny poza Polską	Opis wariantów języka jest ciekawy, ale trudny w codziennym użyciu. W mojej klasie i tak mam uczniów z różnych grup naraz.	Uprościć opis i dodać krótką tabelę z przykładami, jak rozpoznać typ ucznia i jak najlepiej z nim pracować.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
18	Polska Szkoła Schiedam	Rozdział o nauczycielach polonijnych; s. 10–16	„Nauczyciel sam sobie sterem, żeglarzem, okrętem”	To trafne, bo rzeczywiście jesteśmy zostawieni sami sobie. Ale brakuje wskazówek, jak radzić sobie bez gotowych materiałów czy wsparcia systemowego.	Dodać sekcję: „Nauczyciel polonijny w praktyce” z listą darmowych źródeł i narzędzi online.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
19	Polska Szkoła Schiedam	Zasady dydaktyczno-metodyczne; s. 45–73	„Zasada refleksyjnej ewaluacji kształtującej”	Opis teoretyczny jest wartościowy, ale w realiach szkoły sobotniej trudno stosować rozbudowane metody oceniania. Uczniowie przychodzą raz w tygodniu / raz na dwa tygodnie, często nieregularnie	Dodać ramkę z 3–4 prostymi sposobami oceny (np. krótkie pytania na koniec lekcji, karta „co umiem” do uzupełniania).	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
20	Polska Szkoła Schiedam	Zasady dydaktyczne; s. 58–63	„Zasada indywidualizacji”	Bardzo potrzebna, ale w praktyce mam w jednej klasie uczniów od 8 do 11 lat. Trudno to zrealizować samodzielnie.	Dodać propozycję prostych ćwiczeń różnicujących poziom (np. dodatkowe zadania dla szybciej pracujących, wspólne gry językowe dla wszystkich)	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
21	Polska Szkoła Schiedam	Propozycja ścieżek edukacyjnych; s. 75–107	Opisy grup 1–5	Podział na grupy ma sens, ale w praktyce w jednej klasie mam uczniów z 2–3 grup naraz.	Dodać osobny podrozdział: „Jak prowadzić lekcję wielopoziomową” – np. praca w parach, stacje zadaniowe.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
22	Polska Szkoła Schiedam	Katalog lektur; s. 168–171	Lista lektur dla dzieci i młodzieży	Lektury są wartościowe, ale często niedostępne za granicą i zbyt trudne językowo. W naszej szkole korzystamy raczej z krótkich opowiadań, współczesnych bajek czy materiałów online.	Oznaczyć w katalogu: „lektury podstawowe” (łatwe, krótkie) i „lektury dodatkowe”. Wskazać darmowe źródła (np. Wolne Lektury, polskie audiobooki dla dzieci).	tak	Lektury zostały podzielone na różne kategorie dydaktyczne	nd.
23	Polska Szkoła Schiedam	Katalog tematyczny; s. 175–260	Bardzo obszerna lista tematów	Zbyt szczegółowy i nierealny do realizacji w szkole sobotniej (2–3 godziny tygodniowo lub co dwa tygodnie).	Dodać oznaczenia priorytetów: „minimum programowe” (co naprawdę trzeba zrobić) i „rozszerzenie” (dla chętnych).	tak	W najbardziej ogólnym zakresie	nd.
24	Polska Szkoła Schiedam	Katalog gramatyczny; s. 266–276	„Ogólny katalog gramatyczno-syntaktyczny”	Bardzo szeroki zakres. W praktyce nie dam rady przerobić całej gramatyki z dziećmi, które znają tylko podstawy	Zaznaczyć w tabelach, które zagadnienia są podstawowe, a które fakultatywne.	nie		Materiał gramatyczny dopasowany jest do poszczególnych poziomów biegłości językowej

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
25	Polska Szkoła Schiedam	Aneks A; s. 332–344	Opis dwujęzyczności	Bardzo szczegółowy, ale nauczyciel potrzebuje prostych porad: co zrobić, gdy dziecko w klasie rozmawia tylko po angielsku	Dodać tabelę „Praktyczne strategie dla nauczyciela”, np. prosić o powtórzenie choćby jednego słowa po polsku, stosować gry językowe mieszane.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
26	Polska Szkoła Schiedam	Aneks B i C; s. 345–353	Podręczne katalogi monitoringu	Przydatne, ale zbyt długie – nauczyciel nie ma czasu ich wypełniać.	Przygotować skróconą checklistę semestralną (jedna strona).	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
27	Polska Szkoła Schiedam	Cele uczenia się i sylwetka absolwenta; s. 108–114	„Modelowa sylwetka absolwenta”	Opis brzmi jak dla szkół dziennych, a nie sobotnich. Po kilku latach uczeń szkoły polonijnej nie osiąga tak wysokiego poziomu językowego.	Przygotować dwie wersje sylwetki: realistyczną dla szkół sobotnich i pełną dla placówek dziennych.	tak	Materiał został zmodyfikowany.	nd.
28	Polska Szkoła Schiedam	dopisek na formularzu	nd.	nd.	(...) Moje uwagi sprowadzają się do prośby o więcej konkretów, mniej teorii: krótkie streszczenia, listy priorytetów, gotowe pomysły na lekcje i ocenę. To właśnie ułatwi nam – nauczycielom wolontariuszom – korzystanie z tych ram na co dzień. (...) Dokument zakłada, że nauczyciel polonijny powinien znać psychopedagogikę, transjeczność, CLIL i wiele innych metod. W realiach wolontariusza brzmi to jednak jak lista wymagań, których nie da się spełnić. Potrzebny jest moduł „wersja minimum” — proste narzędzia i przykłady dla osób bez przygotowania glottodydaktycznego, które chcą przede wszystkim skutecznie uczyć dzieci języka i kultury polskiej. Jeśli ramy programowe mają być użyteczne, muszą być maksymalnie praktyczne i możliwie uproszczone. Tylko wtedy będą żywym narzędziem w pracy sobotnich nauczycieli, a nie kolejnym dokumentem, który zostanie odłożony na półkę. [uwaga skrócona]	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
29	Forum Polskich Szkół w Holandii	pismo w mailu	nd.	nd.	(...) Z perspektywy szkół polonijnych w Holandii zwracamy uwagę na następujące kwestie: 1. Zakres wiekowy- Dokument w większym stopniu odnosi się do edukacji starszych dzieci i młodzieży, natomiast brakuje szczegółowych wytycznych dla dzieci 4–9-letnich. Dla nas jest to kluczowy etap budowania fundamentów języka. To nasza najliczniejsza grupa wiekowa, z największym potencjałem - to co osiągniemy na początku edukacji polonijnej czasem musi wystarczyć jeśli dzieci ze szkoły zrezygnują zbyt wcześnie. 2. Czas nauczania- Ramy sugerują rozbudowany proces edukacyjny, jednak w praktyce dysponujemy zaledwie 60–80 godzinami rocznie. Potrzebujemy więc wersji ram dostosowanej do warunków minimalnych, z możliwością stopniowej realizacji treści. 3. Ścieżka edukacyjna 10-letnia-W systemie holenderskim dzieci kończą edukację w szkołach polonijnych około 12–13 roku życia. Ramy powinny uwzględniać możliwość zamknięcia cyklu edukacyjnego po 10 latach (wiek 4–14 lat). 4. Elastyczność / wymiar godzin- Stworzenie ram w formie modułów tematycznych, które można realizować w różnych wariantach czasowych (np. blok 10, 20 lub 30 godzin) byłoby w naszych	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
30	nauczycielka współpracująca z kilkoma szkołami sobotnimi w Wielkiej Brytanii (klasy online), autorka materiałów dydaktycznych do GCSE i A-	Całość materiału	nd.	Nie jest możliwe szczegółowe zapoznanie się z dokumentem w tak krótkim czasie, na dodatek w okresie wakacyjnym	Proszę o przesunięcie terminu konsultacji i danie możliwości nauczycielom skupionym wokół szkół i organizacji przedyskutowania dokumentu chociaż na poziomie swojej jednostki szkolnej / organizacji	tak	Konsultacje przedłużono o 2 tygodnie (do 30.09.2025)	nd.
31	nauczycielka współpracująca z kilkoma szkołami sobotnimi w Wielkiej Brytanii (klasy online), autorka materiałów dydaktycznych do GCSE i A-level	Założenia programowe polszczyzny jako języka dziedzicznego / języka osobistego wyboru	Propozycja katalogu tekstów kultury i lektur	Propozycja odsunięcia spuścizny kulturowo-literackiej już na poziomie samych założeń jest dla mnie nie do zaakceptowania	Proponuję dać możliwość innym ośrodkom dydaktycznym i metodycznym oraz grupom /organizacjom / instytucjom nakreślenia propozycji własnych ram programowych w celu połączenia oczekiwanych umiejętności glottodydaktycznych uczniów z ich tożsamościowym podłożem opartym na kanonach dawniejszej literatury i kultury	tak	Zakłada się możliwość opracowywania regionalnych wersji Ram	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
32	Senat Polonijna Rada Konsultacyjna przy Marszałku Senatu RP	osobne pismo	nd.	nd.	(...)Rekomendacje dotyczące wsparcia implementacji Wsparcie nauczycieli 1. O pracowanie programu szkoleń "jak czytać Ramy programowe" przed rozpoczęciem wdrażania. 2. P rzeniesienie definicji terminów na początek dokumentu dla ułatwienia lektury. 3. O tworzenie modułów doskonalenia kompetencji nauczycielskich w zakresie: o D iagnozy środowiska szkolnego o O pracowania planów pracy o B adania i oceny osiągnięć ucznia [uwaga skrócona] o T worzenia i adaptacji materiałów dydaktycznych Wsparcie materiałowe 1. O pracowanie bazowych podręczników dla najmłodszych dzieci. 2. O tworzenie zintegrowanej platformy edukacyjnej z zasobami dla poszczególnych katalogów treści. 3. P rzygotowanie gotowych narzędzi diagnostycznych i ewaluacyjnych dostosowanych do specyfiki języka dziedziczonego. Rekomendacje dotyczące współpracy z środowiskami polonijnymi 1. J ednoznaczne uznanie roli polonijnych organizacji oświatowych w procesie implementacji i wsparcia szkół. 2. N awiązanie partnerstwa z istniejącymi strukturami oświatowymi w poszczególnych krajach. 3. Z apewnienie wieloletniego finansowania projektów zamiast dotychczasowej praktyki projektów jednorocznych.	nie		Ramy programowe są dokumentem referencyjnym, ale nie obligatoryjnym do realizacji
33	Stowarzyszenie Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna”	uwagi na formularzu	nd.	nd.	(...) Proponowane kierunki modyfikacji programów 1. Docenienie polszczyzny regionalnej – traktowanie lokalnej odmiany języka jako zasobu i elementu tożsamości. 2. Rozwinięcie nauczania kontrastywnego – umożliwienie uczniom świadomej analizy różnych wariantów języka i struktur językowych. 3. Wzmocnienie komponentu kultury lokalnej – równoważenie treści związanych z Polską i lokalną polskością na Litwie, w tym historia, literatura i tradycje. 4. Rozszerzenie języka praktycznego i młodzieżowego – uwzględnienie rejestru codziennego, medialnego i młodzieżowego w zajęciach. 5. Akcent na refleksję i samoocenę ucznia – wprowadzenie narzędzi do świadomej analizy i monitorowania własnych kompetencji językowych. Wnioski Wdrożenie powyższych zmian pozwoliłoby stworzyć program, który rozwija kompetencje językowe w kierunku standardu ogólnopolskiego, wzmacnia lokalną tożsamość, rozwija świadomość językową i przygotowuje uczniów do funkcjonowania w środowisku wielokulturowym. Podejście takie przekształca model deficytowy w model zasobowy, w którym język regionalny, kultura lokalna i kompetencje praktyczne są traktowane jako wartościowe elementy edukacji. [uwaga skrócona]	nie		Zakłada się opracowanie regionalnych wersji Ram

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
34	Polska Macierz Szkolna	Str. 32	Względy społecznościowe	Brak uwzględnienia wielkiej roli harcerstwa i może też udziału w grupach tanecznych, chórach, zespołach ludowych	nd.	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści
35	Polska Macierz Szkolna	Str. 33	Motywacja zewnętrzna	Dzieci raczej zawsze podejmują naukę z inicjatywy rodziców, a nie w „niektórych” wypadkach.	nd.	tak	dokonano korekty stylistycznej tekstu	nd.
36	Polska Macierz Szkolna	nd.	nd.	Brak tekstów kultury	nd.	tak	Teksty kultury są obecne.	nd.
37	Polska Macierz Szkolna	s.215	Ogólny katalog tematyczny	Ubogi, brak m.in. wymienienia Świąt Bożego Narodzenia czy Wielkanocy – brak np. słów: Wigilia, opłatek, święcone.	nd.	nie		Ramy programowe nie obejmują aż tak szczegółowych treści
38	Ośrodek Rozwoju Edukacji	Rozdział 3, strony 34 - 45	Rozdział 3	Autorzy dokumentu przedstawili bardzo szerokie spektrum założeń pedagogicznych i psycholingwistycznych, obejmując praktycznie wszystkie najważniejsze współczesne nurty w edukacji językowo-kulturowej. Każde wymienione podejście jest opisane szczegółowo – samo w sobie mogłoby stanowić odrębne ramy programowe dla nauczycieli języka polskiego jako obcego, natomiast łączenie ich w jednej sekcji może utrudniać wyodrębnienie priorytetów i klarownych kierunków działania.	Zasadne byłoby zmniejszenie liczby prezentowanych koncepcji poprzez wybranie tych najbardziej adekwatnych do specyfiki nauczania języka polskiego jako obcego i rozwijania kompetencji językowych u osób z doświadczeniem migracyjnym. Każde z wybranych podejść można wówczas rozwinąć poprzez podanie konkretnych przykładów i ich zastosowania w dydaktyce, dostosowanych do warunków pracy lektora języka polskiego jako obcego. Sugerujemy opracowanie przejrzystej mapy kompetencji i wskazanie oczekiwanego poziomu rozwoju kluczowych umiejętności na poszczególnych etapach nauczania, dzięki czemu dokument przybrałby formę czytelnych wytycznych, a nie	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
39	Ośrodek Rozwoju Edukacji	Rozdział 3, punkt 8	Zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe (CLIL)	Przyjęto się, że w dydaktyce w Polsce podejście CLIL funkcjonuje pod nazwą: Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe (CLIL) W dokumencie posłużono się literaturą z zakresu CLIL z 2008 r. Obecnie podejście CLIL wraz z 4Cs zostały rozszerzone do podejścia PTDL / Beyond CLIL i odnoszą się do pogłębionego uczenia się.	Należy zmienić nazwę na podejścia CLIL na: Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe (CLIL) oraz uaktualnić opis podejścia CLIL w tej sekcji.	częściowo	Równolegle funkcjonuje określenie angielskie i polskie	Nowsze pojęcia spośród proponowanych, przeznaczone do uwzględnienia w regionalnych wersjach Ram.
40	Ośrodek Rozwoju Edukacji	Rozdział 4 (całość)	Zasady dydaktyczno-metodyczne...	W przedstawionym dokumencie zasady pracy dydaktyczno-metodycznej są podane oddzielnie bez powiązania z wcześniejszymi podejściami psychopedagogicznymi, co może utrudniać nauczycielom zrozumienie źródeł omawianych zasad. Zachowanie spójności pomiędzy wcześniejszymi podejściami psychopedagogicznymi i zasadami pracy metodyczno-dydaktycznej jest istotne dla dostrzeżenia przez odbiorcę logiki konstrukcji programu i umożliwi zrozumienie przełożenia teorii na konkretne praktyki czy rekomendacje w nauczaniu.(...) Dokument dobrze systematyzuje znane zasady (elastyczność, integracja umiejętności, indywidualizacja, praca w grupie, motywacja, inkluzyjność, kontekst kulturowy).	Sugerujemy, aby każda zasada została powiązana z konkretnym podejściem teoretycznym oraz opisana przez pryzmat praktycznych zastosowań, innowacyjnych strategii pracy, czy przykładów wdrożenia. Dla czytelnej prezentacji zasad proponujemy skorzystanie z tabeli/diagramu, gdzie każda zasada byłaby powiązana z odpowiednim podejściem pedagogicznym, wyjaśnione byłoby jej naukowe uzasadnienie i praktyczne znaczenie w nauczaniu języka polskiego jako obcego.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
41	Ośrodek Rozwoju Edukacji	Rozdział 5 (całość)	Grupa 1 - 5	Prezentacja propozycji ścieżek edukacyjnych dla różnych grup uczących się języka polskiego wydaje się nie być powiązana z wcześniejszymi podejściami psychopedagogicznymi i z zasadami dydaktyczno-metodycznymi zawartymi w dokumencie, co może zaburzać jego funkcjonalność i spójność. Case studies i opis ścieżek edukacyjnych mogą utrudniać odbiorcy zrozumienie powiązania założeń teoretycznych i zasad dydaktycznych z konkretnymi działaniami, decyzjami metodycznymi oraz strategiami nauczania zorientowanymi na pracę z uczniami o określonych profilach.	W tej części dokumentu warto byłoby wprowadzić odnośniki lub diagramy/wizualizacje pokazujące, które podejście psychopedagogiczne oraz która zasada dydaktyczna najlepiej odpowiada konkretnej grupie uczniów i ich potrzebom. Rekomendujemy powiązanie case studies i opisów ścieżek edukacyjnych z założeniami teoretycznymi i zasadami dydaktycznymi oraz uzupełnienie ich o konkretne działania, decyzje metodyczne oraz strategię nauczania umożliwiające skuteczną pracę z uczniami o określonych profilach. Bez integracji teorii z praktyką oraz powiązania ścieżek edukacyjnych z zasadami i podejściami, nauczycielom trudno może być traktować ten dokument jako nowoczesne ramy programowe do nauczania języka polskiego jako obcego.	częściowo	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	Do uwzględnienia w regionalnych wersjach Ram
42	Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszyńsku	6.	kreatorzy systemów certyfikacji znajomości języka polskiego jako nierodzimego dla młodych uczących się.	Bardzo proszę o stanowcze podkreślenie, że certyfikacja znajomości JP dotyczy JP jako nierodzimego, a nie języka ojczystego/natywnego	nd.	tak	Uwzględniono	nd.
43	Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszyńsku	95.	Schemat biegłości językowej	Moim zdaniem, języka natywnego nie powinno się oceniać w skali przewidzianej do oceny znajomości języka obcego. A jeżeli już, to np. w tabeli nr 12 powinien znajdować się również wyższy poziom opisu biegłości językowej C1-C2. W przeciwnym razie dochodzi później do mylnej interpretacji, jakoby JP poza granicami Polski kończył się na poziomie najwyżej B2, a uczelnie wyższe absurdalnie wymagają od Polaków-kandydatów na studia, którzy w dodatku zdali maturę z JP (jako języka natywnego), aby wykonali dodatkowo egzamin UWAGA! z JP jako obcego.	Zdecydowanie mało (prawie żadna) liczba kazusów, na tak liczną i zwartą grupę docelową (nie dotyczy tylko Litwy, ale też Czech - Zaolzie). Zastanowić się nad innym opisem biegłości językowej u Polaków poza granicami Polski, dla których JP jest językiem NATYWNYM lub jednym z języków natywnych.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
44	Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszyńsku	93.	Ich kompetencje językowe są zazwyczaj dobrze rozwinięte, choć mogą zawierać elementy regionalne, interferencyjne lub nacechowane wariantem terytorialnym.	To cudownie!!!, że język zawiera takie elementy, jest bowiem bogatszy i pełniejszy, ponieważ oddaje różnorodność kulturową, sposób myślenia i tradycje lokalnych społeczności.	Należy wykorzystać komparatywność języka z elementami regionalnymi z językiem ogólnopolskim, lecz zawsze jako wzajemne wzbogacenie i urozmaicenie.	nie		Stwierdzenie to nie ma negatywnego wydźwięku
45	Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszyńsku	332.	Tytuł „Dwujęzyczność - trudności oraz potencjał języka dzieci uczących się języka polskiego jako dziedzicznego”	Bardzo proszę o przemyślenie kolejności w tytule i tekście. Z długoletnich doświadczeń wiem, że społeczność (rodzice, a w szczególności tam, gdzie małżeństwo jest mieszane) pozytywnie odbiera dwujęzyczność, jeśli zaczyna się od korzyści, od pozytywnych informacji niż od trudności, bo trudności przy dobrym prowadzeniu raczej nie widzę. Odsyłam do literatury pań profesorek Anny Seretny i Ewy Lipińskiej.	Proszę o przemyślenie tytułu, np. Korzyści z dwujęzyczności	tak	Kolejność układu treści została zmieniona	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
46	Fundacja „Cała Polska czyta dzieciom”	całość	(...)Na s. 42 jest zdanie: „Mózg jest stworzony do uczenia i jest to jego pierwsza i zasadnicza rola”. Mózg jest ośrodkiem centralnym układu nerwowego służącym podtrzymaniu życia – kieruje pracą wszystkich organów poprzez pobudzanie wydzielania hormonów i tworzenie wzorców ruchowych mięśni, kontroluje fizjologię. Uczenie się jest ważną, ale nie pierwszą i zasadniczą jego funkcją – np. u zwierząt i ludzi z mózgiem uszkodzonym przez uraz, upośledzenie lub chorobę funkcje uczenia się mogą być całkiem wyłączone, a mózg podtrzymuje prawidłową fizjologię ciała. I kolejne zdanie do ew. skorygowania: „Kreatywność i twórczość (...) są możliwe tylko w warunkach pozytywnych emocji”. Nie tylko, choć oczywiście pozytywne emocje, zwłaszcza w szkole, wpływają na motywację do uczenia się, kreatywności. Wielu twórców tworzyło pod wpływem bardzo zaburzonych emocji (Vincent van	(...)Jeżeli Ramy mają być pomocą dydaktyczną, czyli rodzajem poradnika, powinny być: - znacznie krótsze (w dzisiejszym świecie nikt nie ma czasu na studiowanie tak obszernych materiałów, tym bardziej osoby, które w weekendy uczą języka kosztem prywatnego życia i odpoczynku) Dla przykładu: podstawa programowa w Finlandii ma nieco ponad 20 stron - napisane prostym językiem, bez naukowej nomenklatury, która jest trudna dla osób nie posiadających wprawy w tym stylu komunikacji. W USA istnieją studia w zakresie popularyzacji nauki, uczące prostego i atrakcyjnego sposobu wyjaśniania – tu takie podejście byłoby zasadne, gdyż odbiorcami są osoby na różnym poziomie - z jak najmniejszą ilością obcojęzycznych terminów, które warto zastąpić polskimi tłumaczeniem - przedstawione w przejrzystym układzie np. w dwóch częściach: • Część I – praktyczne wskazówki i przykłady • Część II – treści ogólne i informacje dot. typów i liczby szkół za granicą, wykształcenia nauczycieli, zaplecza kulturowego uczniów i ich ekspozycji na język, tabele itp. – dla bardziej zainteresowanych	nd.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
47	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	dopisek na formularzu	(...) Spójne ramy programowe są fundamentem dla systemu certyfikacji języka polskiego jako obcego (np. egzaminy certyfikatywne), możliwością uznawania efektów kształcenia w lokalnych systemach edukacyjnych jak i integrują z systemem edukacji w Polsce. (...). Chcielibyśmy jedynie zwrócić uwagę na możliwość dostosowania nauczania do wieku, poziomu językowego i środowiska ucznia. Uważamy, że ważne jest podtrzymywanie tożsamości językowej już w środowisku rodzinnym, i zwrócenie uwagi na proces pedagogizacji rodziców. Ważnym aspektem jest także pomijanie etapu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, a nawet wcześniejszej, która poprzez zabawy stanowi ważny aspekt pobudzania kompetencji językowych dziecka. Poniżej przedstawiamy propozycje szczegółowe, które podczas analizy Ram wydały nam się ważne i istotne. Oczywiście mają one	nd.	nd.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
48	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	R1, s.8	W lokalnych systemach edukacyjnych nauka języka polskiego odbywa się zazwyczaj w ramach standardowych zajęć szkolnych.	W polskich szkołach w lokalnych systemach oświatowych język polski jest obecny na większości innych nauczanych po polsku przedmiotach.	Można dodać, że podczas innych przedmiotów wykładanych po polsku	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
49	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	s.28	Badania wskazują, że dzieci rozwijające się w kontekście dwujęzyczności symultanicznej często wykazują większą elastyczność w zakresie kodów językowych, natomiast dzieci dwujęzyczne sekwencyjnie mogą wykazywać większą podatność na interferencje oraz trudności w transferze kompetencji językowych na język później przyswajany.	Jest prawdą, że dzieci wychowane w dwujęzyczności wykazują większą elastyczność w zakresie kodów języków. Wiemy też, że dzieci wystawiona na wczesną (od urodzenia ekspozycję językową) z dużą większą łatwością opanowują język w każdej jego formie. W proponowanej koncepcji zupełnie został pominięty okres szczególnej wrażliwości u dzieci, czyli 0-10 lat. Wszystkie przytoczone przykłady i propozycje nauki są podane od lat 10. Zupełnie pomijacie wsparcie dla rodzin, które zatraciły komunikację po polsku albo mają ją ograniczoną. Ten okres zostawiamy jest „samowolce” rodzin i otoczenia, a nauka zaczyna się w tej koncepcji, wtedy gdy młody człowiek jest już uformowany do samodzielnego poznawania świata. Żeby ten proces poznawania odbywał się również po polsku, należy odmienić koncepcje ram i zacząć od programu immersji językowej od urodzenia do końca wrażliwości językowej mózgu, czyli około 10 roku życia. Wszystkie przykłady wymienionych dzieci i młodzieży byłyby zupełnie inne, gdyby rodziny posiadałyby system immersji językowej na język polski. O tym szerzej można poczytać w pracach prof. Olpińskiej-Szkielko oraz brytyjskiej lingwistki Claire Selby	Proponujemy stworzenie systemu immersji językowej, tak aby każdy dorosły znający lub nie znający języka polskiego mógł sam wrócić do swoich korzeni i języka, który w obecnych ramach jest nazywany językiem dziedzicznym oraz zanurzyć w ten język swoje dzieci. Rozumiem, że brak takiego systemu powoduje, że mamy różne sylwetki przedstawionych młodych Polaków mieszkających za granicą. Można reagować dwutorowo. Wsparcie powinny uzyskać nauczyciele i rodzice w obecnej sytuacji, ale równolegle powinien powstawać, jak najszybciej system immersji językowej i kulturowej dla każdego Polaka (nie tylko) mieszkającego za granicą. Tracąc czas, tracimy kolejne osoby, które być może nie wrócą już do języka przodków, ze względu trudność bądź inne przyczyny. (Podawaliście przykłady, gdy sz, cz czy rz były trudne do opanowania u 14 czy 16 latka. Złatek nie będzie miał problemów przy odpowiednio stworzonym systemie.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
50	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.39	Uczenie się nie jest biernym przyswajaniem i reprodukcją przekazywanej wiedzy, lecz konstruowaniem struktur w mózgach uczących się. Wiedza jest zatem konstruowana indywidualnie, ale uwarunkowana społecznie i kulturowo	Ślusznie, dlatego powinniśmy dążyć do tego, aby w wieku 10 lat Polak mieszkający za granicą był samodzielnym użytkownikiem języka polskiego, z którym można zacząć naukę gramatyki i języka bardziej skomplikowanego w formie, a nie rozpoczynania nauki. Dwujęzyczności jest efektywna tylko rozpoczęta od lat wczesnych. Później jest co raz trudniej opanować każdy inny język.	Zmiany jak wyżej, stworzenie systemu immersji językowej.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
51	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.40	Uczą się nie tylko z książek, ale także korzystając z sieciowych zasobów, takich jak blogi, fora dyskusyjne, czy wirtualne przestrzenie edukacyjne, szukając, organizując i przetwarzając informacje z różnych źródeł, także z wykorzystaniem sztucznej inteligencji.	Żeby tak się uczyć, muszą mieć podstawę językową już opanowaną. Dziecko, które miało niktą albo żadną styczność z językiem nie będzie mogło korzystać z takich narzędzi.	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
52	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.85	Justyna ma 14 lat.	Ta sytuacja wydaje się być abstrakcyjna. Dziecko, które do 10 roku życia mieszkało w Polsce i w rodzinie nadal używa języka polskiego będzie miało bardzo dobrą znajomość polskiego, nie będzie możliwe całkowite odcięcie, że względu na kolegów i korzystanie z social-mediów. Żeby opisana sytuacja mogła zaistnieć Justyna musiałaby zostać całkowicie oddzielona od języka polskiego. Raczej zostawiła kolegów z którymi utrzymuje kontakt, bo nowych nie ma, a kultury niemieckiej nie zna, więc nadal słucha i czyta to co znała z Polski. Przedstawione przykłady większości przypadków są odrealnione. Tak samo przykład Niny z Litwy. Polacy na Litwie są trójjęzyczni i jeżeli mają naleciałości, to są one również z języka rosyjskiego.	nd.	częściowo	Materiał został w pewnym zakresie poprawiony	nd.
53	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.89	poprawnej wymowy, zbliżonej do standardu krajowego.	Standard krajowy, to jest też śpiewne Podlasie, zaciągające śpiewnie górale oraz Kaszuby. Standard krajowy powinien być utrzymywany w formie pisemnej. Polski w swoich gwarach jest bogaty i tak powinno zostać. Powinno się rozwijać dwuwymiarowość gwary i oficjalnej formy.	Umiejętności pisania w oficjalnej „urzędowej” formie. Umiejętność mówienia powinna rozwijać dwutorowo z zachowaniem również dialektów i gwar.	częściowo		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
54	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.94	Realia szkolne w Polsce	Najlepiej przez kontakty personalne. Wtedy też Polacy w Polsce poznają realia inne niż w Polsce. Chociaż nie bardzo rozumiem dlaczego Polacy mieszkający za granicą powinni poznawać realia szkolne w Polsce. Kulturę polską, sztukę, muzykę tak. Poznawać się na wzajem też, ale poznawanie realiów szkolnych nic nie pomoże w zachowaniu i nauczaniu języka. Szkolnictwo polskie za granicą jest różnorodne, trudno proponować ustrukturyzowanej formy. Rodzice i nauczyciele powinni dostać metody, które pozwolą rozwijać umiejętności językowe od urodzenia.	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
55	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.95	Jednocześnie jej znajomość kultury współczesnej Polski czy zachowań typowych dla uczniów w kraju – jest ograniczona. W kontaktach z polskimi rówieśnikami może zatem doświadczać pewnego dystansu kulturowego i językowego.	Nie doświadczy. Znamy to z autopsji i doświadczeń dzieci z Wileńszczyzny. Dystans zaczął odczuwać starsze w okolicach 16 roku życia, co jest uwarunkowane wychowaniem i mieszkaniem w innych warunkach. Nawet dobrze zanurzone dziecko i mówiące bez tzw. „akcentu” będzie czuło inność wśród rówieśników, jest to naturalne zjawisko, bo osoby wyrosły w innych środowiskach.	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
56	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	S.95	Nina reprezentuje uczennicę z zaawansowaną kompetencją funkcjonalną, ale potrzebującą ukierunkowanego wsparcia w doskonaleniu formalnego rejestru języka i dostosowywaniu się do ogólnopolskich norm komunikacyjnych.	Tylko dwutorowo, nie wolno zatracać regionalnych akcentów. Należy wspierać oficjalną formę pisemną z zachowaniem regionalizmów w formie mówionej z jednoczesnym poznaniem form używanych w Polsce.	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
57	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	s.97	Korygowanie cech regionalnych (wymowa, składnia) w kontekście wypowiedzi szkolnych i oficjalnych.	Nie należy korygować, tylko rozwijać dwutorowo.	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
58	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	s.189	pojawia się wiek 7-9	Brakuje systemu dla najmłodszego pokolenia. Błędem jest rozpoczęcie nauki języka, który jest bądź był rodzimym, po ukończeniu 10 roku życia. Polska powinna zrobić wszystko, żeby za 10 lat, nie było takich opisów przykładów dzieci jak w zawartych ramach programowych. Każdy Polak ma prawo do immersji i powrotu do swojego języka ojczystego, czy dziedzicznego.	J.w. brakuje systemu immersji, od tego należy zacząć. Za 10 lat od wdrożenia immersji nie będziemy mieli problemów z brakiem kontaktu z językiem nawet w najdalszym zakątku świata.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
59	Filia Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie	s.355	JĘZYK DZIEDZICZONY – język dziedziczony, znany także jako język przekazywany, to termin używany w językoznawstwie do opisania Języka, który jest przekazywany z pokolenia na pokolenie w rodzinie lub społeczności. Dzieci uczą się tego języka w domu, zwykle od rodziców Lub innych członków rodziny, często równocześnie z nauką języka/języków społeczności, w której żyją. Języki odziedziczone są ważne dla Zachowania kulturowej tożsamości i mogą mieć różny status funkcjonalny – od języków pełniących rolę głównych narzędzi komunikacji w Codziennym życiu, po te używane głównie w określonych kontekstach kulturowych, rodzinnych lub religijnych. JĘZYK OSOBISTEGO WYBORU – język osobistego wyboru to język	Język dziedziczony, żeby był cały czas aktywny, musi być wspierany nie tylko przez rodziny, które często w następnych pokoleniach zatracają swój język ojczysty. Program immersji językowej powinien być utworzony dwutorowo. Po pierwsze jako konkretne metody immersji językowej dla rodzin, gdzie po przez zanurzenie dziecka w język polski, sam dorosły również się zanurzy. Scenariusze do zabawy powinny być napisane tak, aby dorosły nawet nie znający języka polskiego, był w stanie bawić się z dzieckiem i przekazać mu poprzez odpowiednie medium język polski. Po drugie jako narzędzie dla nauczyciela. Wybór może być wtedy, kiedy się coś zna. Ciężko jest wybrać coś, czego się nie zna. Wyboru dokonują również osoby już w starszym wieku, nastolatki rzadko kiedy z wyboru i sami z siebie czegoś się uczą. Język ojczysty nie powinien być na zasadzie wyboru, każde małe dziecko, które jest polskiego pochodzenia, powinno mieć możliwość nauki języka „macierzy”, a każdy dorosły, nawet nie znający języka powinien mieć narzędzie, które pozwoli mu ten język przekazać dziecku.	Polski powinien być językiem naturalnej immersji od urodzenia.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
60	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	nd.	nd.	Sugerujemy jako punkt ciężkości nauczania wiek 0-7 lat. Jest to szczególnie okres "okno", decydujący o dalszym przyswajaniu j. polskiego	nd.	nie		Do uwzględnienia w regionalnej wersji Ram
61	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	nd.	nd.	Proponujemy zawarcie w ew. specjalnej części ram programowych swoistego "poradnika" dla rodziców. Pierwsza edukacja dot. j. polskiego ma miejsce w pierwszym rzędzie w domu. Rodzice otrzymują w ten sposób wsparcie jako nauczyciele domowi.	nd.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
62	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	nd.	nd.	Sugerujemy poświęcenie specjalnego rozdziału roli rodziców w procesie nauki j. polskiego poza granicami kraju. To od świadomości rodziców oraz od ich motywacji i determinacji zależy nauka j. polskiego w pierwszych latach życia oraz do momentu, kiedy dziecko samodzielnie może uczeszczać na lekcje j. polskiego.	nd.	tak	Materiał ten stanowi część przewodnika (3. części Ram)	nd.
63	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	nd.	nd.	Apelujemy o zachowanie jak największej uniwersalności ram programowych. Dzisiejsze rodziny to często "rodziny migrujące". Uniwersalność pozwoli lepiej "odnaleźć się" w systemie nauczania po przeprowadzce.	nd.	tak	Zmieniono układ dokumentu i uczyniono bardziej uniwersalnym	nd.
64	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	nd.	nd.	Apelujemy o szczególne uwzględnienie lektur jako ważny faktor spójności tożsamościowej, a przy tym o jak największą kompatybilność z lekturami obowiązującymi w Polsce - na obecną chwilę spostrzega się trend powrotu polskich rodzin do Polski (Niemcy), kompatybilność pozwoli na łatwiejszą aklimatyzację w krajowym systemie nauki j. polskiego	nd.	częściowo		Wprowadzono kategoryzację lektur
65	Landowa Inicjatywa Rodzin i Rodziców Polskojęzycznych Hesja e.V.	dopisek na formularzu	nd.	Szanowni Państwo, chętnie przedyskutujemy kwestię przeroznego nazewnictwa przyswajanego j. polskiego ("język nierodzim", "osobistego wyboru", "pochodzenia", "dziedziczony" itp.). Dla nas jako rodziców istnieje jeden j. polski, nawet jeśli różny może być kontekst uczenia się go przez nasze dzieci. Dla rodziców mieszkających poza krajem, szczególnie dbających o wykształcenie u swoich dzieci polskiej tożsamości narodowej czy kulturowej pojęcie "języka nierodzimego" czy "języka osobistego wyboru" może być w tym kontekście niezrozumiałe. Poza tym, podobnego rozróżnienia nie spotykamy odnośnie nauczania j. francuskiego czy angielskiego poza granicami kraju. Dodatkowo, nie rzadko zdarza się, że w obrębie rodzeństwa występują różne uwarunkowania nauki j. polskiego: przeważnie pierwsze dziecko ma większy, łatwiejszy dostęp do nauczanego przez rodziców j. polskiego, podczas kiedy każde kolejne dziecko od starszego rodzeństwa przejmuje nie j. polski ale tzw. język zabawy danego kraju (niem. Spielsprache). Konsekwentnie należałoby również to rozróżnienie uwzględnić. Jesteśmy jednak zdania, że nie uwzględnianie wszelkich uwarunkowań a sprowadzanie do wspólnego mianownika byłoby największym osiągnięciem podstawy programowej. Na koniec gratulujemy	nd.	tak	Doprecyzowano definicje terminów	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
66	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Cały dokument	nd.	Dokument stanowi wartościowe i dobrze przemyślane narzędzie wspierające proces nauczania języka polskiego za granicą. Szczególnie należy podkreślić dobrze wybrane założenia teoretyczne, jak dydaktyka pozytywna lub konstruktywizm, stanowiące fundament dla metod i treści nauczania. Docenić należy także udaną próbę nakreślenia złożoności grup uczących się i wynikające z tego różnorodne zapotrzebowania. Dokument ten może przyczynić się do podniesienia jakości nauczania języka polskiego oraz stanowić inspirację dla nauczycieli w codziennej praktyce szkolnej.	nd.			nd.
67	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Struktura całego dokumentu	nd.	Treści zawarte w dokumencie są bardzo różnorodne i spełniają różne funkcje, obok teorii i opisów przypadku znajdują się w nim opisy biegłości językowej, założenia programowe, potrzeby, katalog osiągnięć i strategii, wskazówki metodyczno-dydaktyczne i karty pracy. Wszystkie elementy są niezwykle ważne i przydatne, jednak w aktualnej wersji brakuje w dokumencie przejrzystej struktury.	Poszczególne części dokumentu w zależności od ich funkcji (zob. kolumna obok) mogłyby być graficznie oddzielone np. przy wykorzystaniu katalogu barw, stosowanego konsekwentnie od spisu treści przez cały dokument. To umożliwiłoby szybką orientację i efektywniejszą pracę z dokumentem.	tak	Wprowadzono	nd.
68	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 20	Język polski jako język pochodzenia ze zmianą ekspozycji i dominacji (w języku niemieckim Herkunftssprache, realizowany w ramach zajęć Herkunftssprachlicher Unterricht) to odmiana języka polskiego używana przez osoby, które dorastały w Polsce i miały kontakt z tym językiem w dzieciństwie, ale później wyjechały do innego kraju.	Pojęcie Herkunftssprache w języku niemieckim ma szersze znaczenie, niż te tutaj przedstawione. Zob. „Eine Person, die als Herkunftssprecher/in bezeichnet wird, wurde entweder schon im Aufnahmeland geboren oder ist mit den Eltern aus dem Herkunftsland noch vor dem Schuleintritt eingewandert und wächst somit seit der Kindheit in einer mehrsprachigen Lebenswelt auf. Oft fühlt sich das Kind sicherer in der Umgebungssprache (Deutsch); das verstärkt sich, wenn es in die Schule kommt und der Einfluss des Deutschen – auf Kosten der HS – zunimmt“ (Mehlhorn 2020: 23)	Najbezpieczniej usunąć wzmiankę o Herkunftssprache.	tak	Uwzględniono, dopracowano	nd.
69	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 28	W ich przypadku język polski funkcjonuje jako język ojczysty, choć z czasem może ulec przekształceniu w język drugorzędny (L2), zwłaszcza pod wpływem dominacji języka większościowego.	L1 zawsze będzie L1, gdyż tutaj chodzi o kolejność uczenia się tego języka (Spracherwerb), można mieć kilka L1, jednakże ten język L1 może ulec atencji na skutek dominacji języka otoczenia. Tutaj warto zapoznać się z modelem DLC (Aronin 2012).	Lepiej: W ich przypadku język polski funkcjonuje jako język ojczysty (L1), choć z czasem może ulec atencji (zubożeniu?), zwłaszcza pod wpływem dominacji języka większościowego.	nie		Pozostano przy pierwotnej formule opisu, uważając ją za bardziej czytelną dla przeciętnego odbiorcy dokumentu

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
70	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 57	W kontekście nauczania języka polskiego niezwykle istotne jest przedstawianie Polski zgodnie z jej aktualnym i współczesnym obrazem, czyli ukazywać współczesny dynamiczny rozwój gospodarczy, kulturowy oraz społeczny. Warto prezentować Polskę jako kraj nowoczesny, otwarty na różnorodność i zmiany, z uwzględnieniem zarówno jej bogatej historii, jak i aktualnych trendów społeczno-kulturowych oraz	Bardzo ważne stwierdzenie! Niestety wielu nauczycieli posiada przestarzały obraz Polski.	Można wytuścić i włożyć w ramkę.	tak		Pośrednio, z tego powodu powstał przewodnik (3. część Ram)
71	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 92	Wprowadzę różne teksty użytkowe: zaproszenie, ogłoszenie, e-mail – pracujemy najpierw ustnie, potem pisemnie. Uczę go, jak wygląda struktura takiego tekstu.	Uzupełnienie – zażebienie treści nauczania między jp a szkołą lokalną. Tutaj warto prównać gatunki tekstu z tekstami w języku lokalnym, gdyż tego typu teksty omawiane są na lekcjach w szkole lokalnej.	nd.	częściowo		Uwzględniono w przewodniku (3. część Ram)
72	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 96	W tabeli Mediacja	Tylko A1? Nie pasuje do opisu kompetencji. Osoby z jp dziedzicznym często wykorzystują kompetencje mediacji językowej.	nd.	częściowo		Poprawiono w ograniczonym zakresie
73	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 115-116	Tabela potrzeby zawodowe	Warto wspomnieć tutaj o kompetencji mediacji inter- i intralingualnej, gdyż jest ona często wykorzystywana w pracy zawodowej jako dodatkowa kwalifikacja	nd.	częściowo		Poprawiono w ograniczonym zakresie
74	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 118 ff	Katalog osiągnięć edukacyjnych (wszystkie poziomy)	Bardzo cenny katalog, jednak niekonsekwentnie prowadzony, zarówno graficznie jak i merytorycznie.	Pomocna byłaby konsekwentna szatagraficzna (z lub bez numeracji, np. tesame sprawności/modi wg. CV:receptcja, produkcja, interakcja imediacja) i konieczne jest uporządkowanie zbioru terminów.	tak	Wprowadzono	nd.
75	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 130	rozróżnia głoski typowe dla języka polskiego, aby poprawnie zrozumieć także dłuższe, niekiedy zniekształcone fonetycznie, wypowiedzi;	Czy to aby na pewno jest wymagane na poziomie B2?	nd.	nie		Zgodne z programami nauczania JPJO
76	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 133	Pisanie: formułuje teksty, uwzględniając cechy typowe dla danego gatunku tekstu (np. pamiętnik, dziennik, opowiadanie, rozprawka, wypracowanie szkolne, esej);	Również gatunki tekstów używanych w kontekstach akademickich i zawodowych, biorąc pod uwagę chęć przygotowania uczących do podjęciach studiów lub pracy w Polsce.	nd.	częściowo		Uzupełniono w ograniczonym zakresie
77	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 171	Lista lektur	A co z grupą dorosłych? Propozycje dla studentów?	nd.	nie		Ramy nie dotyczą edukacji dorosłych

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
78	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 173-4	Przykładem może być edukacja matematyczna – jeśli wiadomo, że dzieci w danym kraju uczą się dodawania i odejmowania w wieku pięciu lat, to nauka języka polskiego może równolegle wprowadzać słownictwo i struktury związane z tymi operacjami (np. dodać, odjąć, razem, ile zostało), a także ćwiczenia wspierające rozumienie poleceń matematycznych w języku polskim.	Tutaj ważne byłoby bardziej zaakcentować sprzężenie między treściami w szkole lokalnej i na jp, np. wykorzystując gatunki tekstów, tj. zaproszenie, mail, przepis, protokół itd. Gdyż w takich sytuacjach zauważają uczący się, jak przedatne jest uczenie się jp, i że tę wiedzę tam zdobytą można wykorzystać w nauce innych przedmiotów (np. fizyki, chemii) i nie zapominają już o językach obcych przy wykorzystaniu dydaktyki wielojęzyczności i stosowaniu translanguaging.	Warto tutaj wspomnieć o konieczności zapoznania się z treściami nauczania w poszczególnych klasach w szkole lokalnej, jak i dydaktyką wielojęzyczności i translanguagingiem.	nie		Do uwzględnienia w regionalnych wersjach Ram
79	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Str. 336 ff	Tabela 15 - Możliwe trudności oraz potencjał językowy dzieci uczących się języka polskiego jako odziedziczonego (opracowanie własne)	W zgodzie z założeniami dydaktyki pozytywnej i postrzeganiem ucznia jako potencjał warto zastanowić się na zmianą kolejności i wyjść od potencjału językowego a następnie uwzględnić trudności.	nd.	tak	Uwzględniono w ograniczonym zakresie	nd.
80	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Cały dokument	nd.	Podana jest literatura przedmiotu, jednak zastanawia mnie fakt, że w dokumencie nie podawane są źródła w stylu np. Harvard, z wyjątkiem jednej części dokumentu.	Uważam, że podawanie źródeł jako powołań w tekście w częściach teoretycznych i w katalogach wzorujących się na już istniejących (choć w większości katalogów źródła podano) jest konieczne.	tak	Dopracowano redakcyjnie	nd.
81	Centrum Językowe Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt / Sprachenzentrum der Technischen Universität Darmstadt (Niemcy)	Cały projekt	nd.	Gratuluję pomystu i zapału! Pragnę wyrazić serdeczne podziękowania Autorkom i Autorom dokumentu za trud i zaangażowanie włożone w jego przygotowanie. Stworzony materiał stanowi cenne i wszechstronne wsparcie w nauczaniu języka polskiego, łącznie z rzetelnością merytoryczną z nowoczesnym podejściem dydaktycznym. Dokument z pewnością przyczyni się do podniesienia jakości edukacji polonistycznej oraz będzie inspirować do dalszych działań na rzecz kształcenia i promocji języka polskiego na całym świecie.	nd.	nie		nd.
82	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	nd.	nd.	Bardzo przydatny byłby wstęp ze streszczeniem najważniejszych elementów ram programowych ("executive summary" albo "highlights")- dokument jest bardzo długi i złożony, więc krótki przewodnik po najważniejszych jego elementach byłby bardzo przydatny jako drogowskaz na początek oraz streszczenie dla osób, które może nie przeczytała całości	Dodanie kilkunastu części ze streszczeniem - przykład "highlights" z publikacji College Board lub "executive summary" - i "readers' guide" z raportu PISA)	tak		Opracowano przewodnik (3. część Ram)
83	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.7-8	nd.	Podawane liczby szkół polonijnych na dole strony są wewnętrznie niespójne dla czytającego - łączna liczba szkół z całego świata to 3 240, a w punktach na samym dole strony, prezentujących te same szkoły w innym rozbiću (typy szkół zamiast regionów geograficznych), wynosi jedynie 1 576. Nawet przyjmując, że rozbić na typy szkół odnosi się tylko do szkół z Europy Wschodniej i Zachodniej, to nadal jest ich za mało	Poprawić liczby lub wyjaśnić, co wchodzi w ich skład	tak	Materiał po korekcie redakcyjnej	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
84	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.9	"sam sobie sterem, żeglarzem, okrętem"	Jeśli chodzi o sam cytat, to odnosi się on bardziej do samodzielnej szkoły polonijnej niż do pojedynczego nauczyciela - nauczyciele w szkołach polonijnych mają często autonomię, ale jednak pracują w zespole i podlegają dyrekcji placówki. Dyrektor (często w konsultacji z nauczycielami) jest osobą wybierającą podręczniki i ustalającą ogólne ramy nauczania w danej placówce.	nd.	tak	Materiał jest po korekcie redakcyjnej	nd.
85	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.11	nd.	Ciekawe, czy struktura wieku nauczycieli różni się znacznie w zależności od regionu, zwłaszcza gdyby rozbić inaczej kategorie wiekowe (zakładając, że wiek 25 lat jest wiekiem już po studiach, np. na 18-24, 25-39, 40-55, 56-70, o ile oczywiście pozwala na to struktura zebranych danych. Ciekawe, czy tak duża przewaga grupy wiekowej 31-50 lat to głównie sprawa grupy 31-40 czy raczej 41-50 (co na podstawie mojego doświadczenia ze Wschodniego Wybrzeża USA byłoby bliższe prawdy). Praca blisko połowy ankietowanych krócej niż 5 lat może świadczyć o kilku rzeczach i warto by się temu było przyjrzeć bliżej: - jeśli powodem jest dynamiczny rozwój szkół polonijnych w danym regionie, to super - niski staż jest powiązany z krótkim okresem istnienia szkół (zakładanych, by zaspokoić rosnący popyt lokalnej społeczności polonijnej) - świadczyłoby to o atrakcyjności pracy nauczyciela polonijnego - jeśli natomiast powodem jest wysoki turnover nauczycieli polonijnych, to jest to objaw niepokojący, być może powiązany z brakiem dostępności nauczycieli z wykształceniem glottodydaktycznym/ pedagogicznym/ polonistycznym i z coraz większym poleganiem szkół na wolontariuszach/ pasjonatach/ rodzicach z	Dodać więcej informacji na temat różnic między regionami, struktury wiekowej, przyczyn niskiego stażu pracy dużej części ankietowanych	nie	Ta część nie znajduje się w finalnej wersji Ram	nd.
86	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.11 i tabela na s.12	nd.	w punktach na s.11 i w tabeli na s.12 przydałyby się procenty, a nie tylko liczby odpowiadających	Dodać dane procentowe	nie	Ta część nie znajduje się w finalnej wersji Ram	nd.
87	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.12	nd.	Ciekawe, czy profile nauczycieli polonijnych różnią się znacząco w zależności od regionu Ciekawe też, jaki procent (w zależności od regionu) zna język polski jako ojczysty/ natywny, a jaki jako odziedziczony (widzimy u nas coraz więcej nauczycieli polonijnych już urodzonych w Stanach, których polszczyzna jest polszczyzna dziedziczna - tacy nauczyciele, bez przygotowania polonistycznego/ glottodydaktycznego, będą z natury rzeczy uczyli dzieci już okrojonego i niekoniecznie w pełni poprawnego języka)	Dodać szersze omówienie różnic między regionami	nie	Ta część nie znajduje się w finalnej wersji Ram	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
88	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.22-23	nd.	Edukacja polonijna służy m.in. poszerzeniu sfery kontaktu dziecka z językiem - wyjście poza język domowy (dziedziczony lub pochodzenia z ograniczona ekspozycja) i przejście w stronę języka domu i otoczenia (nawet jeśli jest to tylko otoczenie weekendowe); jest to często też jedyna ekspozycja dziecka na formalny język polski (np. zwroty grzecznościowe w stosunku do osób starszych, użycie formalnego języka w pisanii listów, podań itp.)	nd.	tak	Uwzględniono w korekcie redakcyjnej materiału	nd.
89	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 23	polski jako język dziedziczony- przekazany, reguły socjolingwistyczne i grzecznościowe	Niemal jako reguła wśród dzieci polonijnych w USA, uczęszczających nawet przez wiele lat do szkoły polskiej, formy grzecznościowe są zaniebaną częścią "rozwoju językowego" uczniów, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę typowe interakcje domowe (prawie zawsze w drugiej osobie, co przekłada się też na różnego rodzaju "przyszywane" ciocie i wujków, czyli znajomych rodziców) oraz dominację języka angielskiego z jego bezpośrednią formą zwracania się do osób obcych w drugiej osobie. W świecie anglojęzycznym jest to część programu nauczania, która powinna być wzmocniona (za pomocą odpowiednich materiałów dydaktycznych, a przede wszystkim ćwiczeń i wykorzystania szkoły jako środowiska, w którym można używać tego typu form, niespotykanych przez uczniów w ich życiu domowym)	nd.	tak	Uwzględniono w korekcie językowej materiału	nd.
90	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 25	rola szkół polonijnych i innych organizacji polonijnych	Dzięki szkołom polonijnym dzieci rozszerzają swoje kompetencje językowe, wychodząc poza ograniczony leksykalnie i gramatycznie/składniowo język domowy (przykłady użycia form grzecznościowych w szkole w stosunku do nauczycieli; rozszerzanie zasobu słownictwa na zajęciach szkolnych, zbiorach harcerskich, podczas działalności spotecznej itp.); szkoły również mogą "uczulać" rodziców na obszary deficytowe uczniów oraz na dominację polonijnej polszczyzny (widzę, że to się pojawia na s.26).	nd.	tak	jw.	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
91	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	S. 28	kwestia symultanicznej lub sekwencyjnej dwujęzyczności i ich wpływu na rozwój językowy dziecka (w języku polskim)	Poruszany tu jest wiek 3 lat jako wiek pełnego ukształtowania systemu językowego, ale bardziej w kontekście wpływu na rozwój polskiego. W praktyce (również w mojej rodzinie) często w rodzinach polonijnych język polski jest początkowo jedynym językiem dziecka, zwłaszcza w przypadku pierwszego dziecka w rodzinie, a angielski (lub inny dominujący) pojawia się dopiero w momencie postania dziecka do przedszkola lub szkoły. Z doświadczenia rodzica i nauczyciela polonijnego widzę, że język kraju zamieszkania staje się - zgodnie z tekstem dokumentu - dominujący w rozwoju językowym dziecka po rozpoczęciu formalnej edukacji szkolnej nawet w przypadku tych dzieci, które nie znały w ogóle angielskiego przed pójściem do szkoły/przedszkola (mój syn zakwalifikował się jeszcze na interwencję ESL w pierwszej klasie - po dwóch latach amerykańskiego przedszkola i zerówki - ale już nie później; po drugiej klasie nie było już różnic między jego angielskim a angielskim jego kolegów i obecnie - choć mówi dobrze po polsku - angielski jest dla niego zdecydowanie bardziej precyzyjnym i intuicyjnym narzędziem wyrażania myśli).	Ciekawe byłoby omówienie tutaj konsekwencji wyboru podejścia rodziny do używania polskiego jako jedynego języka domowego w przeciwieństwie do znaczącej ekspozycji dziecka na język kraju zamieszkania przed ukończeniem trzeciego roku życia.	tak	Uwzględniono częściowo w przewodniku do Ram	nd.
92	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	S. 35-37	edukacja międzykulturowa	Szkoła polonijna często stosuje edukację kulturową w aspekcie międzykulturowym - bo polska edukacja kulturowa w ramach szkoły polonijnej często pozostaje w dialogu z dominującą kulturą (na zasadzie porównań i kontrastów, na przykład co świętujemy 11 listopada w USA, a co w Polsce, albo czym różnią się polskie święta Bożego Narodzenia od amerykańskich) - nie oznacza to, że tak się dzieje zawsze i w sumie ciekawie byłoby zebrać plany lekcji na typowe tematy w ramach rozwoju kompetencji nauczycieli polonijnych (ciekawym projektem międzykulturowym, który mógłby zostać wykorzystany do nawiązania kontaktów między uczniami polonijnymi z różnych krajów byłby właśnie 11 listopada - świętowany w różnych krajach Europy i Ameryki, ale z różnymi kontekstami lokalnymi, które być może ułatwiłyby dzieciom zapamiętanie szerszego kontekstu I wojny światowej, jak również wykorzystania dat ważnych wydarzeń w kształtowaniu poczucia wspólnoty narodowej/kulturowej w różnych krajach)	nd.	tak	Uwzględniono przy korekcie językowej materiału	nd.
93	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 37	multilingualism (wielojęzyczność na poziomie społecznym) i plurilingualism (na poziomie indywidualnym)		w potocznym angielskim nie ma tego rozróżnienia, może warto dodać, że jest to rozróżnienie w literaturze naukowej?	tak	Bardziej szczegółowo zarysowano oba terminy	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
94	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 38	Transjeczność vs. code switching "W praktyce oznacza to, że płynnie przechodzą od jednego języka do drugiego, wykorzystując je w sposób celowy, funkcjonalny i zgodny z sytuacją komunikacyjną. Jest on również przydatny w kontekście uczenia się, gdyż pozwala uczniom na lepsze przyswojenie treści, zrozumienie materiału oraz wyrażenie swoich myśli. Umożliwia korzystanie z pełnego repertuaru językowego w sposób elastyczny, bez sztywnych granic między językami."	Niejasne czym jest transjeczność - tzn. czy jest to teoria użytkowania języków czy koncepcja wyboru (czyli czy to uczący się decyduje, czy będzie podchodził do swoich języków transjecznie czy przełączając kody, czy też oba pojęcia są alternatywnymi teoriami tego, jak osoba wielojęzyczna korzysta ze znanych sobie języków). Niejasne, co transjeczność by oznaczała w kontekście edukacji polonijnej (lub ogólnie edukacji językowej, w przeciwieństwie do przedmiotowej, w której może rzeczywiście mieć zastosowanie) - uczniowie w znanych mi szkołach polonijnych (oraz harcerze na zbiorkach) przechodzą na język dominujący praktycznie zawsze w rozmowach między sobą i często w wypowiedziach skierowanych do nauczyciela/opiekuna, gdy nie dysponują odpowiednim słownictwem/ jest im łatwiej zadać pytanie w języku dominującym. Czy mamy rozumieć, że ramy programowe rekomendują w tym punkcie akceptację przez nauczyciela takich zachowań? (zazwyczaj nauczyciel prosi o ponowne zadania pytania po polsku lub w ostateczności tłumaczy je na polski i prosi o powtórzenie go przez ucznia). Co polska szkoła może podkreślać, to co daje dzieciom znajomość polskiego w zwykłej szkole (np. lepsze zrozumienie gramatyki i składni, korzeni słów itp.).	Wyjaśnić znaczenie teorii transjeczności dla glottodydaktyki języka polskiego (z przykładami skutecznego wykorzystania tej teorii w klasie polonijnej) - podobnie jak w następnym dziale na temat zasad dydaktyczno-metodycznych	tak	Bardziej szczegółowo zarysowano ten termin	nd.
95	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 39-40	konstruktywistyczne podejście do nauczania "Podejście konstruktywistyczne bazuje na teorii, która głosi, że nie ma obiektywnej wiedzy, którą można przekazać w procesie nauczania. Uczenie się nie jest biernym przyswajaniem i reprodukcją przekazywanej wiedzy, lecz konstruowaniem struktur w mózgach uczących się. Wiedza jest zatem konstruowana indywidualnie, ale uwarunkowana społecznie i kulturowo. W nauczaniu języka i kultury neguje się metody instruktażowe, a zamiast nich tworzy się warunki umożliwiające uczniom odkrywanie, konstruowanie, eksperymentowanie i refleksję nad językiem i kulturą. Wiedzy nie można przekazać. Jest ona dynamiczna i zmienia się w zależności od nowych informacji i doświadczeń."	Bez dodatkowych wyjaśnień, sprecyzowań lub przykładów odnoszących się do praktyki nauczania języka polskiego (zwłaszcza jako odziedziczonego/ obcego) te zdania mogą sprawić, że wielu nauczycieli polonijnych odrzuci przynajmniej ten element ram programowych. Jak np. cytowany fragment odnosi się np. do przyswojenia przez ucznia wiedzy na temat odmiany rzeczownika przez przypadki? Czy chodzi o to, że uczącemu się jest łatwiej zapamiętać, co to jest mianownik itp, "na swój sposób" - gdy połączy sobie nazwę i funkcję mianownika z czymś, co jest mu znane?	Wyjaśnić znaczenie podejścia konstruktywistycznego specyficznie dla glottodydaktyki języka polskiego (z przykładami skutecznego wykorzystania tej teorii w klasie polonijnej) - podobnie jak w następnym dziale na temat zasad dydaktyczno-metodycznych	tak	Szczegółowe przykłady wykorzystania podano w przewodniku do Ram	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
96	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 45	Zintegrowane kształcenie literacko-kulturowe	W praktyce kształcenie literacko-kulturowe w szkołach polonijnych bazuje na adaptacjach (skrótowych i uproszczonych wersjach) dzieł literackich - potrzebne są streszczenia i wersje napisane językiem dostosowanym do możliwości językowych dzieci polonijnych (takiego zestawu lektur/ wypisów brakuje obecnie - a byłby bardzo przydatny)	nd.	tak	Uwzględniono przy podziale lektur na kategorie dydaktyczne	nd.
97	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.45-75	Dział IV	Bardzo dobre przykłady - sprawiają, że informacje teoretyczne stają się łatwo zrozumiałe (przydałoby się coś takiego w poprzednim dziale, który jest bardzo teoretyczny i abstrakcyjny)	nd.	tak	Uwzględniono przygotowując Przewodnik do Ram, uwzględniono przy korekcie redakcyjnej	nd.
98	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s. 80-81	Poziomy biegłości językowej według ESOKJ (2003)	Bardzo użyteczna tabela, zwłaszcza dla nauczycieli spoza Europy (którzy jednak mają do czynienia z egzaminami certyfikacyjnymi itp.)	Zostawić w tekście	tak	Pozostawiono czytelne dla odbiorców odniesienia do ESOKJ	nd.
99	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	Tabela 9 - Poziomy biegłości językowej wg ESOKJ (2003): samoocena. Poziomy A1 i A2	nd.		Dodać tabele z poziomami B1-B2 i C1-C2	tak	Pozostawiono czytelne dla odbiorców odniesienia do ESOKJ	nd.
100	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.84-	Opisy przypadków ścieżek edukacyjnych	Bardzo przydatne (ze względu na swoją szczegółowość)	Dla pełnego zrozumienia tabeli (np. na str. 87 potrzebne jest wcześniejsze zamieszczenie tabeli poziomów B i C, podobnych do tej z poziomu A1-A2 na str. 82-83) - albo poinformowanie, że tabele poziomów A1-B2 są na stronach 118-135	tak	Pozostawiono czytelne dla odbiorców odniesienia do ESOKJ	nd.
101	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.118-135	Katalog osiągnięć edukacyjnych	nd.	Dodać poziomy C1-C2	nie		Ramy programowe obejmują tylko poziomy A1-B2
102	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.145	Odniesienia kulturowe	Użyteczna lista, przydałoby się jej poszerzenie (może by spróbować "crowdsourcing" wśród nauczycieli polonijnych?)	nd.	nie		Do uwzględnienia przy regionalnych wersjach Ram

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
103	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.168-171	Propozycja katalogu tekstów kultury i lektur	Przydałaby się lista proponowanych polskich lektur wg grup wiekowych (wraz z krótkim omówieniem ich treści). Dzieci i młodzież mają zazwyczaj dostęp do książek w językach oryginalnych/ tłumaczeń na język kraju, w którym mieszkają, więc nie bardzo jest sens oferować młodzieży polonijnej do czytania np. Susan Collins po polsku, zwłaszcza jeśli mieszkają w kraju anglojęzycznym i mogą ją czytać w oryginale. Podstawowym problemem z czytelnictwem w języku polskim wśród dzieci polonijnych jest rozdziłek pomiędzy ich poziomem języka a poziomem zainteresowań/ tematyki. Kiedy dzieci czytają jeszcze z rodzicami, mogą sięgać po podobne książki jak ich polscy rówieśnicy, Ale gdy rodzice przestają z nimi czytać (za wcześniej - ale nie zdają sobie zazwyczaj z tego sprawy), dzieci zniechęcają się do (zbyt trudnego) czytania po polsku: książki, które są w stanie czytać same, są zbyt proste tematycznie i nieciekawe, natomiast te ciekawe tematycznie są zbyt trudne językowo (w USA mówi się o książkach "hi-lo" - high interest, low readability/language, np. lista tutaj i tutaj, czyli atrakcyjnych tematycznie dla osób z uboższym słownictwem itp.). Brakuje nam list książek, które sprawdziły się w roli lektur lubianych przez dzieci polonijne (dostępnych językowo i ciekawych tematycznie).	Crowdsourcing wśród nauczycieli i bibliotekarzy polonijnych - lista lektur wg kategorii wiekowych, które trafiają (tematycznie) do dzieci i młodzieży polonijnej na różnych stopniach zaawansowania językowego	częściowo	Zaproponowano podział lektur na kategorie dydaktyczne	Do szerszego uwzględnienia przy opracowywaniu regionalnych wersji Ram
104	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.260+	4.9.3 Katalog tematyczny języka edukacji szkolnej	Niejasny wspólny zakres/ różnice z podobnym (cytowanym tylko dla grupy wiekowej 5-9 katalogiem ORPEGu). Zagadnienia dla grup 10-14 i 15+ są zbyt ogólnikowe i w dużej mierze się pokrywają (np. trzy kategorie z geografii są takie same w trzech grupach wiekowych - więc nie wiadomo, czym się różnią). Ta tabelka w obecnej formie nie ma sensu - albo należy ją uszczegółowić, albo można ją usunąć (albo uprościć i podać tylko typy tematów w każdej kategorii).	Wyjaśnić czy ramy programowe zastępują ramy ORPEGu, czy są ich uzupełnieniem. Podać bardziej szczegółowe kategorie dla poszczególnych grup wiekowych albo zrezygnować z tabeli.	częściowo	dokonano korekty	W bardziej szczegółowy sposób do uwzględnienia przy opracowywaniu regionalnych wersji Ram
105	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.267+	Szczegółowy katalog gramatyczno-syntaktyczny	Bardzo użyteczne tabele	nd.	tak	nd.	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
106	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.335	Przełączanie kodów. Zjawisko charakterystyczne wśród osób dwujęzycznych, polegające na płynnym przechodzeniu między językami w ramach jednej interakcji komunikacyjnej. Jest ono dowodem posiadania zaawansowanej strategii komunikacyjnej, służącej m.in. podkreśleniu przynależności grupowej, wyrażeniu specyficznych niuansów emocjonalnych czy przywołaniu pojęcia, które lepiej oddaje myśl w danym języku.	Czy to nie kłóci się z wcześniejszym (negatywnym) (s.38) przedstawieniem "code-switching" - "W odróżnieniu od strategii przełączania kodów językowych (ang. code-switching) czy zjawiska interferencji językowej, translanguaging zakłada, że wszystkie języki, jakimi 39 posługuje się dana osoba, są ze sobą powiązane, więc w trakcie komunikacji może korzystać z całego swojego językowego doświadczenia. Translanguaging nie tylko wspiera rozwój poznawczy i językowy, ale również wzmacnia tożsamość kulturową uczniów, tworząc bardziej inkluzywne środowisko nauczania, w którym wszystkie języki i doświadczenia uczniów są uznawane za wartościowe"?	nd.	częściowo	Uwzględniono w trakcie korekty tekstu	nd.
107	Polska Szkoła św. Kazimierza Królewicza, Newark, NJ, USA	s.337	Tabela 15 - Możliwe trudności oraz potencjał językowy dzieci uczących się języka polskiego jako odziedziczonego (opracowanie własne)	Bardzo pomocna - byłoby fantastycznie, gdyby takie tabele powstały jeszcze w wersjach dla specyficznych języków (np. dla dzieci polonijnych w krajach anglojęzycznych itp.)!	nd.	nie		Do uwzględnienia przy opracowywaniu regionalnych wersji Ram
108	Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą	s. 7	Konteksty nauczania polszczyzny jak języka dziedziczonego/osobistego wyboru	Autorzy wykorzystali dane oraz liczby z Rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020	Skoro materiał powstawał w czerwcu 2025 r. autorzy powinni wykorzystać aktualną Strategię przyjętą w kwietniu 2025 r. na lata 2025-2030.	tak	Elementy tej strategii zostały wykorzystane	nd.
109	Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą	dopisek na formularzu	nd.	(...)Same Ramy programowe to dokument, który może stanowić opracowanie o charakterze naukowym, natomiast brakuje w nim elementów, które faktycznie przydadzą się wolontariuszom prowadzącym naukę języka polskiego. Nauczyciel polonijny w zdecydowanej większości przypadków, to osoba, która pracuje w zawodowo w innym obszarze, a naukę w szkołach polonijnych prowadzi dorywczo oraz w niektórych przypadkach wolontarystycznie. W ramach rozdziału Propozycje ścieżek edukacyjnych zawarte zostały wskazówki odnośnie do prowadzenia nauki oparciu o przykłady, wydaje się jednak, że mógłby zostać rozbudowany w kierunku poradnika, który uświadomi osobom z różnych części świata, jak podchodzić do nauczania w ich regionie. Tym samym warto rozważyć wydzielenie części Ram, które przeznaczone są dla nauczycieli polonijnych oraz podjąć próbę rozbudowania pięciu wskazanych grup nauczania języka o elementy takie jak etapy edukacji, poziomy językowe (czyli słuchanie, czytanie, mówienie czy pisanie) oraz przykładowe treści kształcenia (gramatyka, słownictwo, wymowa, elementy kultury czy historii Polski itp.) Można również zaproponować wyselekcjonowane metody nauczania. (...) [uwaga	nd.	tak	Elementy tej strategii zostały wykorzystane	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
110	Szkola Polska w Champigny sur Marne ACLFP94	Poziom B 2 Rodzina i znajomi	nd.	Na zaawansowanym poziomie B2 uczniowie często potrafia rozmawiać o języku, proponuję więc pogłębienie refleksji o języku dziedzicznym (bliskie uczniom odmiany środowiskowe języka dziedzicznego, zjawiska językowe, kultura językowa). Zwykle zajęcia poświęcone « żywemu » językowi spotykają się z dużym zainteresowaniem młodzieży.	Jak język kraju, w którym mieszkam, wpływa na język dziedziczny ? Jakich neologizmów czy kalek językowych używam ? Jakim językiem posługuję się rozmawiając z dorosłymi, a jakim z rówieśnikami ? Czy znam polski język młodzieżowy, może poszczególne słowa ? Kiedy wypowiedź jest nie na miejscu, wulgarna ? Co mnie śmieszy ? Humor w tekstach, gra słów, dowcipy w języku dziedzicznym. Czasami moja wypowiedź jest zbyt prosta ? Jak wzbogacać język, którym się posługuję ?	tak	Uwzględniono pośrednio w opracowywaniu przewodnika do Ram	nd.
111	Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Ameryce	nd.	nd.	(...) pragniemy zwrócić uwagę na kilka ważnych dla naszego środowiska aspektów, które są dla nas bardzo istotne: (...) - zwrócenie większej uwagi w ramach programowych na uczenie się języka polskiego poprzez stworzenie programów i podręczników na podstawie praktycznego, codziennego życia ucznia - tworzenie klubów językowych dla młodzieży, - współczesne teksty dostosowane do wieku, - elementy kultury popularnej (piosenki, filmy, teatr dziecięcy), - pokazanie i porównanie codziennego życia rówieśników w Polsce i w USA, - przybliżenie współczesnej kultury polskiej polonijnemu uczniowi (muzyka, sport, kino, sztuka), - pielęgnowanie polskości w kontekście życia w USA, - budowanie dumy z bycia dwujęzycznym i dwukulturowym, - projekty łączące oba światy (np. porównanie polskich i amerykańskich świąt, historii lokalnej i polskiej). - Szkoła polonijna w Ameryce ma charakter bardziej tożsamościowo-kulturalny: język polski jako język serca, tradycje, więź z krajem przodków. -bardziej nastawiona na podstawowe kompetencje:	nd.	tak	Uwzględnione w planach dalszej działalności IRJP	nd.
112	Polska Szkoła Sobotnia im. Marii Konopnickiej	168	Lektury	Brak lektur będących nerozerwalnym dziedzictwem kulturowym	Powrót do lektur dotychczasowow obowiązujących z rozszerzeniem opracowania dla uczniów kontekstu kulturowego i nieużywanego współcześnie słownictwa	częściowo	Wprowadzono dydaktyczne kategorie pracy z wybranymi, sugerowanymi lekturami	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
113	Forum Polonia Irlandia	dopisek na formularzu	nd.	(...) Dokument oceniamy pozytywnie jako przełomowe narzędzie edukacyjne. Jednocześnie nasza analiza pozwala wskazać wyzwania i obszary wymagające doprecyzowania, które warunkują pełną praktyczną użyteczność ram programowych. Mocne strony dokumentu •Uniwersalność i elastyczność - dokument został pomyślany jako narzędzie niedogmatyczne i adaptatywne, skierowane zarówno do instytucji edukacyjnych, jak i inicjatyw oddolnych. •Uczniocentryczność i dobrostan psychiczny - założenia psycholingwistyczne i psychopedagogiczne koncentrują się na uczniu, jego biografii językowej, motywacji, stylach uczenia się oraz relacji emocjonalnej z językiem polskim. •Integracja dydaktyczna i kulturowa - dokument proponuje spójne podejście łączące rozwój językowy z budowaniem tożsamości kulturowej i otwartości na różnorodność. •Nowoczesne formy dydaktyki - szczególną uwagę poświęcono nauczaniu hybrydowemu i online, które zwiększa dostępność i wspiera samodzielność uczących się. •Adaptatywne ścieżki edukacyjne - ramy obejmują katalogi treści dopasowanych do wieku i poziomu biegłości (od Pre-A1 do B2), co umożliwia nauczanie od wczesnych lat szkolnych. [uwaga	nd.	tak	nd.	nd.
114	Forum Polonia Irlandia	Kwalifikacje i wsparcie dla kadry pedagogicznej (s. 11, 14, 16, 25, 29)	Informacja o niskim poziomie formalnych kwalifikacji nauczycieli (92% bez studiów glottodydaktycznych)	Dokument stawia wysokie wymagania wobec nauczycieli, nie oferując wystarczających narzędzi praktycznych. Brak systemowego wsparcia metodycznego dla wolontariuszy.	Opracować przewodniki metodyczne i szkolenia online dla nauczycieli, dostosowane do realiów szkół polonijnych.	tak	Przygotowano dodatkowo Przewodnik (3. część Ram)	nd.
115	Forum Polonia Irlandia	Równowaga między standardem a odmianami językowymi (s. 3, 39, 64, 258, 266-331)	Silny nacisk na polszczyznę standardową w katalogach gramatycznych i opisach poziomów ESOKJ	Brakuje praktycznych wskazówek, jak pracować z polszczyzną polonijną i regionalizmami. Ryzyko deprecjonowania odmiany języka używanej przez uczniów.	Wprowadzić strategie dydaktyczne integrujące polszczyznę standardową i polonijną.	częściowo	Uwzględniono częściowo przy korekcie materiału	Do uzupełnienia w regionalnych wersjach Ram
116	Forum Polonia Irlandia	Asymetryczny rozwój kompetencji językowych (s. 54, 225, 230~243)	Przykłady uczniów z trudnościami w pisaniu (pisownia fonetyczna, interpunkcja, struktura wypowiedzi)	Dokument opisuje problem, ale nie oferuje wystarczających narzędzi dydaktycznych. Brakuje systematycznych metod wspierających rozwój pisania i czytania.	Opracować zestaw materiałów i ćwiczeń wspierających pisanie i czytanie „od podstaw”.	nie		Do uwzględnienia przy powstających seriach materiałów edukacyjnych
117	Forum Polonia Irlandia	Wdrażanie CLIL i języka edukacji szkolnej (s. 110, 290, 448, 451~452)	Postulat integracji treści przedmiotowych z językiem (CLIL)	W praktyce szkół polonijnych nauczyciele często nie mają przygotowania przedmiotowego ani dostępu do programów. CLIL jest trudny do wdrożenia.	Przygotować gotowe mikro-moduły CLIL i rozwijać translanguaging.	nie		Do uwzględnienia przy powstających seriach materiałów edukacyjnych
118	Forum Polonia Irlandia	Ewaluacja i monitoring postępów (s. 182-184, 193, 345, 350)	Promowanie „refleksyjnej ewaluacji kształtującej” i katalogów monitoringu	Obecne narzędzia są zbyt ogólne i trudne w użyciu dla nauczycieli- praktyków.	Wprowadzić proste szablony portfolio językowego i cyfrowe narzędzia wspierające monitorowanie.	częściowo	Częściowo uwzględniono w Przewodniku do Ram	Do uwzględnienia przy powstających seriach materiałów edukacyjnych

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
119	Forum Polonia Irlandia	Obszerność dokumentu (s. 5, 2, 75, 266, 332, 345, 350)	Deklaracja „przyjazności dla użytkowników” vs. faktyczna objętość dokumentu	Dokument jest bardzo szczegółowy i obszerny, co utrudnia korzystanie w praktyce.	Stworzyć skrócone streszczenia graficzne i ścieżki szybkiego startu.	tak	Dokument podzielono na dwie części, część materiału usunięto, opracowano praktyczny przewodnik do Ram	nd.
120	Forum Polonia Irlandia	Terminologia (s. 44-45)	Używanie równolegle terminów „język dziedziczony” i „język osobistego wyboru”	Zbyt rozbudowana terminologia utrudnia praktyczne zastosowanie.	Uprościć i ujednolicić terminologię (np. „język dziedziczony”).	tak	Omówiono bardziej szczegółowo oba terminy, określeniem nadrzędnym jest "język dziedziczony", który może stać się "językiem	nd.
121	Forum Polonia Irlandia	Krótkie i nieformalne formy edukacji (s. 119-140, 290, 455-567)	Większość przykładów działań dydaktycznych dotyczy zajęć systematycznych	Brakuje wyraźnych scenariuszy dla krótkich projektów językowych, warsztatów czy kawiarenek.	Uzupełnić dokument o katalog mini- scenariuszy edukacyjnych.	tak	Opracowano w ramach Przewodnika do Ram	nd.
122	Forum Polonia Irlandia	dopisek na formularzu	nd.	„Ramy programowe polonijnej edukacji językowo-kulturowej” są dokumentem o dużym potencjale, łączącym innowacyjne podejście dydaktyczne z troską o rozwój językowy i kulturowy Polonii. W naszym rozumieniu, ramy powinny uwzględniać wszystkie formuły edukacji języka polskiego, włączając w to małe, krótkie programy i projekty językowe, kawiarenki dla młodzieży, wymiany języka, czy naukę dla dzieci w wieku przedszkolnym. Jesteśmy przekonani, że dokument w obecnej wersji już w pełni odpowiada na tę potrzebę. Jego podkreślana w wielu miejscach uniwersalność, elastyczność i niedogmatyczność sprawia, że może być on z powodzeniem adaptowany do realizacji krótkich programów i projektów o różnym wymiarze godzinowym i intensywności. Koncepcja wspierania nieformalnych działań rówieśniczych i tworzenia warunków sprzyjających autentycznemu kontaktowi z językiem obejmuje takie inicjatywy jak kawiarenki językowe i wymiany kulturowe. Ponadto w kontekście dynamicznie zmieniającego się świata i rosnącej roli technologii cyfrowych, istotne jest dalsze rozwijanie nauki języka polskiego w formacie online. (...) [uwaga skrócona]	nd.	tak	Opracowano przewodnik do Ram, przygotowywane są w IRJP serie materiałów edukacyjnych	nd.

Lp.	Instytucja	część/rozdział którego dotyczy uwaga; numer strony	Fragment, którego dotyczy uwaga	Treść uwagi wraz z uzasadnieniem	Proponowana zmiana (jeśli dotyczy)	Uwzględniono	Wprowadzona zmiana lub zakres zmiany (jeśli uwaga miała charakter ogólny)	Uzasadnienie (w przypadku częściowego uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwagi)
123	Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą	dopisek na formularzu	nd.	(...)1.W obszernym tekście, który odbieramy jako mało przejrzyste, stwierdzamy nieścisłości w definiowaniu zadań ORPEG oraz statusu szkół, dla których organem prowadzącym i nadzorującym jest ORPEG. 2.Informujemy, że Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą jest zespołem szkół i placówek w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe. Status Ośrodka określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2019 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą. Przywołane rozporządzenie określa również jedyne obowiązujące Ramy Kształcenia Uzupełniającego dla szkół Polskich oraz Plany nauczania Uzupełniającego (załącznik 1, 2, 3 do rozporządzenia), dlatego też zapis w tekście załącznika 1, str.3. „Robi to, adaptując dokumenty przygotowane z myślą o placówkach funkcjonujących w systemie oświaty (takie jak przygotowane przez ORPEG “Ramy programowe kształcenia uzupełniającego dla szkół polskich” oraz “Podstawa programowa dla uczniów polskich uczących się za granicą”), aby wyjść naprzeciw konkretnym, lokalnym wyzwaniom.”, Zapis uznajemy za błędny. (...) [uwaga skrócona]	nd.	tak	Uwzględniono przy nowym podziale treści oraz przy korektach	nd.